

คุณสมบัตินักคิด

ธรรมรัตน์ ณ สงขลา

คุณสมบัตินักคิด

ธรรมรัตน์ ณ สงขลา

สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษาไทย

คำนำหนังสือเรื่อง

คุณสมบัตินักคิด

นักคิด นักปรัชญา ประหนึ่งตั้ง ตัวหลิ่วที่เดินงุ่มง่ามเชื่องช้าในโลกดิจิทัล แต่เขาก็ถนัดมั่นไว้ในเส้นทางสายธารปัญญา รักการเรียนรู้ รักปัญญานิคุณ ไม่ว่าศาสตร์แขนงใด เราย่อมเข้าถึงและเรียนรู้เท่าทันกันหมด ในโลกไร้พรมแดนทางการสื่อสาร ดังนั้น เราจะต้องรักการตื่นรู้ ความก้าวหน้าทางภูมิปัญญา จัดความมีติดบอดต่างๆ เพื่อเดินไปกับสายธารการศึกษาตลอดชีวิต ในสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นประการสำคัญ

อัน คุณสมบัตินักคิด ที่ฝากไว้ในที่นี่เพื่อฝากประสบการณ์การศึกษา เล่าสู่กันฟังเป็นสำคัญ อาจจะบกพร่องหรือมีอรรถประโยชน์บ้าง ก็ขออน้อมรับไว้ ณ ที่นี้

ธรรมรัตน์ ณ สงขลา

สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษาไทย

เนื้อหาสาระโดยสังเขป

คุณสมบัตินักคิด

- ๑ ตัวโพลงเสียเวลาธรรม
- ๒ ไม่ปิดกั้นตัวเองทางความคิด
- ๓ วิสัยทัศน์ของบุคคลก้าวไกล
- ๔ นักแสวงหาความรู้
- ๕ สายธารความคิด
- ๖ ความรักแห่งปัญญา
- ๗ ความรู้ไร้พรมแดน

คุณสมบัตินักคิด

การติดอาวุธทางปัญญา มีกำลังความคิดชนิดที่เรียกว่า “ขรุขระ” “ปราชญ์” บุคคลเหล่านี้ เขามีความคิด ต่อสู้เชิงภูมิปัญญา คิดค้นความรู้อย่างรักในปัญญา ที่เรียกว่า “นักปรัชญา” หมายถึง ผู้รักในความรู้ จนกระทั่งนักปรัชญา เต็มเต็มบูมกำลังทางปัญญา ได้รับขนานนามว่า “นักปราชญ์” อันที่ต้องใช้การมีคุณสมบัตินักคิด อย่างไรบ้าง เพื่อที่จะให้คุณสมบัตินักคิดประดิษฐ์ปัญญาอย่างเนื่อง ๆ ไม่ขาดตอน สายธารทางปัญญา ยังประโยชน์ให้กับคนหมู่มาก นักแสวงหาความรู้ทางการศึกษา ย่อมตระหนักชัดถึง การบ่มเพาะความสุขใจในปัญญา เป็นผู้มีความรักทางปัญญา คบหาสมาคมเสพย์บัณฑิตอย่างสม่ำเสมอ การค้นคว้าค้นรณแสวงหาปัญญาความรู้ ของนักคิด เขามีคุณสมบัตินักคิดอย่างไรบ้างนั้น เพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ไม่ย้อนไปยังอดีตกาลมากเกินไป มีกลิ่นไอของปัญญาสมัยโบราณอยู่บ้าง อันคุณสมบัตินักคิด ที่ขอกล่าวไว้มีดังต่อไปนี้

คุณสมบัตินักคิด

๑ ตัวโพลงเสี้ยวกาลธรรม

ธรรมะ คือ ความรู้ความเป็นจริงตามธรรมชาติ ซึ่งใครที่ปรารถนาหาความรู้ปัญญามาไว้กับตัวเอง อันจะค้นธรรมชาติธรรมจำเป็นต้องอาศัยตัวโพลงเสี้ยวกาลธรรม ซึ่งเป็นสายธารปัญญาของพระพุทธศาสนานิกายเซน ที่บ่มเพาะสืบต่อกันมาจากอาจารย์สู่ศิษย์ภายในอารามเซน พร้อมกับท่องธรรมชาตินานา เพื่อความรู้แจ้งของตน มีการตอบโต้กับธรรมชาติ เพื่อหาคำตอบของปัญญาแห่งธรรมชาติ ความเป็นจริงตามธรรมชาติ ซึ่งตัวโพลงแห่งเสี้ยวกาลธรรมจะผลุบโผล่เกิดขึ้นมาอย่างเนืองเนือง เมื่อจิตธรรมได้มีการตอบโต้กับธรรมชาติ การค้นหาปัญญาแห่งธรรมชาติธรรม ซึ่งเป็นการฝึกธรรมชาติธรรมท่ามกลางสมาธิธรรมชาติ การได้รู้จักตัวเอง “จิตหนึ่ง” ทำการรู้แจ้งแห่งธรรมในตัวเอง เป็นการลงทุนลงแรงของนักปฏิบัติธรรม เช่น ฝ่ายจิตนิยม ฝ่ายปัญญา ที่มีการแสวงหาความรู้แจ้งให้ประจักษ์ในภาวะปัจจุบันธรรม ซึ่งมีการเรียนรู้ถ่ายทอดจากอาจารย์สู่ศิษย์ มีการค้นหาคำตอบของปริศนาธรรมต่างๆทั้งแบบค่อยๆกล่าวคือ ผู้ปฏิบัติธรรมมีปัญญาน้อยก็ต้องอาศัยการค่อยๆตรัสรู้แจ้งอย่างค่อยเป็นค่อยไปหรืออาจเรียกว่าเป็นการฝึกจิตตรัสรู้แบบเชิงซ้า และอย่างที่สอง ก็คือ แบบจับพลันกล่าวคือ ผู้ปฏิบัติธรรมมีปัญญามากแต่อาศัยการปฏิบัติธรรมปัญญาแท้มีตัวโพลง

เสี้ยวกาลธรรมเดียวก็ตรัสรู้ได้ในทันทีเรียกว่า “การตรัสรู้ฉับพลัน” คือ
 จิตหนึ่งมีตัวโพลงแห่งเสี้ยวกาลธรรมหนึ่งก็ตรัสรู้ได้ฉับพลัน ซึ่งการฝึก
 จิตปัญญานี้เรียกว่า “การฝึกโกอาณ” มีการสอนกันอยู่ในพุทธศาสนา
 นิกายเซน ตัวอาจารย์จะถ่ายทอดปริสนาธรรมโกอาณ ให้ศิษย์ขบคิดใคร่
 ครวญหาคำตอบธรรมชาติดิจปัญญา ซึ่งถ้าจิตหนึ่ง”ตัวตน”รู้แจ้งตัวโพลง
 เสี้ยวกาลธรรมก็ตรัสรู้แจ้งฉับพลันทันที ณ ปัจจุบันขณะห้วงกาลใน
 โอกาสแห่งกาลธรรมนั้น ๆ ข้ามพ้นโอฆะ ข้ามพ้นวัฏฏะสงสาร มีปัญญา
 ตรัสรู้แจ้งอริยะปัญญา สิ้นทุกข์ในวัฏฏะสงสาร หหมดทุกข์กังวลสัง
 ฆารมไปตลอดกาล รู้แจ้งแทงตลอดในสายธารปัญญาธรรม ซึ่งการขบคิด
 หาคำตอบปริสนาธรรมโกอาณ เป็นความแยบยลทางจิตหนึ่งแห่งปัญญา
 ธรรม ท่ามกลางธรรมชาติความเบิกบานสดใหม่ทำการค้นหาภาวะตื่นรู้
 ของสภาวะจิต ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับโอกาสแห่งกาลธรรมและปัญญาธรรมที่ลุ่ม
 ลึก ไร้เดียงสา ดังทารกผู้บริสุทธิ์ไม่รู้โอหน่ออิเหน่ ธรรมชาติธรรมก็มี
 เพียงเท่านั้นเอง ที่กล่าวมานั้นก็อธิบายให้เห็นถึง การฝึกปัญญาทาง
 ความคิดและจิตใคร่ใคร่ครวญในการขบคิดปริสนาโกอาณของเซน ซึ่ง
 มีการสอนปัญญาธรรมล้วนๆ ที่ทำการจดจ่อกับ”จิตหนึ่ง”ท่ามกลาง
 ธรรมชาติ อันเป็นการเรียนรู้ที่เบิกบานตื่นรู้ทางธรรมชาติที่สดใหม่ ทุก
 อริยาบถเต็มไปด้วยความหมายแห่งธรรม อันอริยะแห่งเซน ที่คงแก่เรียน
 ปฏิบัติธรรมชั้นเลิศ เช่น พระโพธิธรรม (ตั๊กม้อ) เหว่ยหล่าง ฮวงโป
 และ รินไซ ซึ่งมีการถ่ายทอดขบคิดใคร่ครวญปริสนาธรรมโกอาณใน

ปัญญาธรรมแห่งเซน จากอาจารย์ถ่ายทอดกลไกจิตปัญญาเปิดเส้นทางให้ศิษย์ได้มีโอกาสแห่งกาลธรรมได้รู้แจ้ง เป็นความเมตตาธรรมปัญญาของอริยะอาจารย์ ถ้าศิษย์มีปัญญาก็ตัวโพลงเสียเวลาธรรมเดียว “ตรัสรู้ฉับพลัน” ในวราดิหนึ่งนั้น เพื่อข้ามฝั่งโอชะ หมดสิ้นทุกข์ในวัฏฏะสงสาร ดังนั้น เราก็ได้เห็นถึงประโยชน์ของการขบคิดใคร่ครวญใน ตัวจิต(ใคร่ครวญ) ตัวตนธรรม(ปัญญา) ตัวจิตหนึ่ง (บริสุทธิ์) เพื่อความใคร่รู้ในปัญญาธรรมแห่งนักคิด นักปฏิบัติธรรม ซึ่งสามารถนำการขบคิดขึ้นมาประยุกต์ใช้ในโลกยุคนี้ได้อยู่ เช่น ผู้ต้องการหยุดพักหายใจเหนื่อยจากกองกิเลสหนาแน่นในโลยุคปัจจุบันนี้ หันมามองเซนด้วยวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ตื่นรู้ ทางความคิดจิตใจ เบิกบานทุกอริยาบถมีความสุข มีอิสรภาพดำเนินชีวิตเรียบง่ายปลดปล่อยพันธนาการ ได้มองเห็นมุมหนึ่งของ สภาวะชีวิตในการปฏิบัติธรรมอีกลักษณะหนึ่งไว้เป็นประสบการณ์ทางธรรมครั้งหนึ่งในชีวิตวิถีแห่งเซน อันควรศึกษาเรียนรู้ไว้บ้างอย่างเหมาะสมแก่สภาพสภาวะชีวิต

๒ ไม่ปิดกั้นตัวเองทางความคิด

อิสระทางภูมิปัญญาที่กว้างรอบ ไม่ปิดกั้นตัวเองทางความคิด สังคมควรเปิดกรอบความคิดต่างๆท่ามกลางการศึกษาเรียนรู้โลกยุคไร้พรมแดน ซึ่งการไม่ปิดกั้นตัวเองทางความคิด เป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษา

ตลอดชีวิต เพราะเราจะเห็นถึงความสว่างไสวตระการตาด้วยโลกข้อมูล ข่าวสารต่างๆในโลกยุคไร้พรมแดนแห่งภูมิปัญญาแจ่มมตัวอย่างทัศนะต่างๆที่สามารถค้นหาได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว ในอินเทอร์เน็ต อันการไม่ปิดกั้นตนเองทางความคิด ควรมีรูปแบบ ๒ ประการ ดังนี้ ก. สังคมเปิดกรอบ กล่าวคือ การขยายกรอบความรู้ทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและมีการปรับใช้กับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนรุ่นใหม่ สังคมต้องเปิดกรอบทางความคิด ความรู้ ความกล้าหาญ แนวคิด ทั้งในโลกอารยะธรรมตะวันออก และโลกอารยะธรรมตะวันตก อย่างผสมผสานกลมกลืนกว้างรอบ ทั้งสังคมวัตถุนิยม สังคมจิตนิยม สังคมชนชาตินิยม ตลอดถึงรูปแบบการปกครองก้าวหน้า และรูปแบบการปกครองอนุรักษนิยม การทำการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักแสวงหาความรู้ต่างๆเหล่านั้นเป็น สังคมเปิดกรอบ ให้โอกาสนักคิดได้แสดงทัศนะอย่างอิสระเสรี สังคมเปิดกรอบ จะกลายเป็นสังคมอุดมโลกาที่สร้างสรรค์เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาการเรียนรู้ มีแหล่งวิเคราะห์วิพากษ์ เคารพในเหตุและผลทางความรู้ซึ่งกันและกัน สังคมก็จะน่าอยู่ทำคนให้ตื่นรู้ เข้าใจโลก เข้าใจชีวิต ได้มองเห็นทัศนะมุมมองใหม่ๆและนำไปต่อยอดทางความคิดและสร้างเสริมความรู้ในแง่มุมต่างๆนำมาสังเคราะห์ใหม่อย่างเป็นตัวตนของตัวเอง เราก็จะได้การปะทะสังสรรค์ทางความรู้ ได้เห็นความรู้ ความคิด ข้อเหตุผล ทฤษฎี ทัศนะวิเคราะห์ วิถีชีวิต นักปราชญ์ ซึ่งเป็นความสุขทางปัญญาการแสวงหาของนักคิด นัก

แสวงหา นักปรัชญา อันสังคมควรเปิดกรอบให้ความรู้ใหม่ๆ เหล่านี้ นำมาปรับใช้และดูตัวอย่างเป็นกรณีศึกษา นำสิ่งที่มีประโยชน์อันควรนำมาพัฒนาประเทศให้เหมาะสม โดยไม่ปฏิเสธ กีดกันทางความคิดเสียก่อนอย่างตั้งกำแพงขวางกั้น สังคมควรเปิดกรอบความคิด ทั้งนี้แน่นอนอาจจะพิจารณาแนวคิดที่ดีๆ ในกรอบที่ปฏิบัติได้อันยังประโยชน์ที่ดีที่ควรความคิดที่เป็นประโยชน์ทางสังคม ซึ่งทุกคนนั้นมีความสามารถเรียนรู้ที่เท่าทันกันได้ง่ายและสะดวก เข้าถึงแหล่งข้อมูลเหล่านี้ได้ทางอินเทอร์เน็ตที่จะฝึกคนให้มีวุฒิภาวะทางการศึกษาที่กว้างรอบ ไม่ดักดาน มีความทันสมัยและปลอดภัย สังคมเปิดกรอบทางความคิด ด้วยกรณีศึกษาในความคิดความรู้เหล่านั้นจะพัฒนาประเทศไปอย่างรวดเร็วด้วยภาคศึกษาไร้พรมแดนโลกยุคใหม่ ที่สามารถค้นหาเรียนรู้สรรพสิ่งได้อย่างรวดเร็วสะดวกง่าย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหาความรู้ประเภทใดๆ ก็ตาม สามารถค้นคว้าหาการเรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัดที่ต้องทำความรู้จักไว้ระดับปัญญาอย่างภาคภูมิใจ มีการน้อมรับความรู้ใหม่โดยไม่ทิ้งความรู้เดิม เราก็จะได้แหล่งศึกษาประมวลความรู้เบ็ดเสร็จเป็นผลผลิตทางปัญญาที่ตกผลึกแล้ว นำมาใช้เป็นประโยชน์ได้เสมือนอรรถาพแก่ผู้ใคร่สนใจรักการศึกษาหาความรู้ “นักสถิติคงแก่เรียน” ในหมู่เหล่า นักปรัชญาตะวันตก นักปรัชญาตะวันออก เป็นต้น ข. การน้อมรับความรู้ใหม่ เราต้องยอมรับการถ่อมตนมากกว่าความอหังการ ซึ่งหัวใจของปรัชญานักแสวงหาสัจจะ กล่าวคือ “ การถ่อมตน การ

ถ่อมตน และการถ่อมตน” ผู้มีนิสัยถ่อมตนจะแสวงหาสิ่งจะธรรมชาติ
 ปัญญาได้ง่าย ว่านอนสอนง่าย ถ่อมตน แต่เต็มเปี่ยมพลังปัญญาความสด
 ใหม่ของการตื่นรู้ อยากแสวงหาความรู้ในโลกใบนี้ที่ไม่สิ้นสุด ด้วยการ
 น้อมรับความรู้ใหม่ มีการถ่อมตนที่จะค้นหาสิ่งจะธรรมชาติ และได้
 มองเห็นซึ่งตัวอย่างโลกิยะที่มีความอหังการอันมีผลต่อโอกาสวิธีการได้
 ความรู้ เราก็จะสามารถจัดระเบียบชีวิต ที่มีความถ่อมตนด้วยการมุ่ง
 แสวงหาความรู้มีโอกาสนิยามที่ดีกว่าความอหังการ ผู้ต้องการเสพยา
 ปัญญาจะต้องมองให้ว่าถ้าตัวเรัดัดซึ่งตัวอหังการ เราถ่อมตนแต่พองาม
 ในการน้อมรับความรู้ใหม่ เราก็จะก้าวไกลในเชิงปัญญา อันซึ่งความ
 อหังการนั้น เป็นอุปสรรคของการได้มาซึ่งปัญญาความรู้ เท่ากับว่าเป็น
 การปฏิเสธปัญญาความรู้ โดยการตั้งธงหรือยืนยันกำแพงไม่รับรู้ความรู้ใหม่
 อันความรู้ใหม่นั้น สามารถพัฒนาชีวิตโดยเป็นโอกาสที่ดีในการตื่นพื้น
 สดใส ได้มองเห็นปัญญานอกมุมมองหนึ่งอาจจะยังประโยชน์ให้กับชีวิต
 ได้ ซึ่งสิ่งนี้รู้ไว้เชื่อว่าใส่บาแบกหาม นักคิดนั้น จะหาโอกาสใดในเชิง
 ปัญญาความรู้มาสดับไว้ให้ได้ นั่น ถ้าไม่ขบคิดและตั้งคำถาม ใคร
 ครวญหาคำตอบ เริ่มออกแสวงหา คบหาสมาคมบัณฑิต หาหลัก
 นักปราชญ์ หาครูอาจารย์ มีการอ่านตำรา มีการฟังที่ดีเยี่ยม มีการจด
 บันทึกเขียนให้รู้แน่ การตกผลึกทางปัญญาที่ไม่สงสัยกังขาใดอีก มีการ
 ค้นหาความจริงบนฐานความจริง เช่น วิธีการได้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์
 แต่สิ่งหนึ่งนั้น ก็ไม่ควรทอดทิ้งมองข้ามความรู้ทางศาสนาและปรัชญา